

ÖSSZEFOGLALÁS

A jelenlegi oktatási rendszer lehetővé teszi, hogy az alapoktatásban is alternatív oktatási és nevelési programok valósuljanak meg. Az ország előrehaladása és a teljesítmények növelése szempontjából nagyon fontos a munkacsoport tagjainak hatékony együttműködése. Vagyis fontos az, hogy megtanítsuk a gyerekeket az emberi kapcsolatteremtés technikáira, a kooperációra, a konfliktusok kezelésére és a társas viselkedési kultúrára, melynek nagy jelentősége van a felnőtt korban.

Ez társak nélkül elképzelhetetlen, mivel a gyermek társas viszonyok között szocializálódhat. Bizonyított tény, hogy ennek leghatékonyabb eszköze a kiscsoportos oktatási forma. Az elvégzett mérések és megfigyelések alapján az alábbi megállapításokat tehetjük:

- A kiscsoportos munkaforma eredményeként a gyerekek kapcsolatteremtő képessége, kooperációs készsége, előadókészsége, társas viselkedési kultúrája jobban fejlődött.
- Gyorsabban elsajátították a magatartási normákat és szabályokat, könnyebben kezelték a konfliktusokat.
- A tanulásban aktívabbak és önállóbbak lettek. Személyiségük sokoldalúbban fejlődött.
- Egyik legnagyobb pozitívuma, hogy a gyerekek szeretik. Szívesen dolgoznak együtt társaikkal, és jól érzik magukat a csoportmunka keretén belül.

Ebben a tanulási folyamatban másfajta értékrendszer kialakítása a cél, mint a hagyományos oktatásban, és más a felnőtt-gyerek és a gyerek-gyerek viszony.

Ezt a munkaformát minden humánusan gondolkodó pedagógus alkalmazhatja, akinek célja a gyermekcentrikusabb oktatás.

DR. BÓRA FERENC

Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola

Kaposvár

A vita cselekvéslélektani kérdései

Pszichológiai szempontból a vita cselekvésnek tekinthető. A cselekvő folyamat egyes szakaszai a cselekvés lélektanára épülnek. (Várkonyi Dezső: A cselekvés lélektana, OPKM, 1993., 12-58. p.). A cselekvés az egyén önértékvizsgálatát szolgálja, mert minden ember folyamatosan lelki feszültségeket, nyugtalanságokat, kielégületlenségeket él át, melyeket igyekszik megszüntetni. A cselekvés célja a kellemetlen lelki helyzet megváltoztatása, az előnyös állapot fenntartása. A vita feltárja a pszichés feszültségeket, lehetővé teszi az alkalmazkodást, s megteremt a hazamosabb lelki egyensúlyt. A vitákban érvényre jut a folyamatjelleg: az indíték, az elővételezés, a gátlás és szabályozás, a cselekvés megvalósulása és a befejezése.

A VITA INDÍTÉKAI

„Képességeink telítve vannak feszítő energiával, csupán alkalom szükséges a működésükhöz.”

(Várkonyi Dezső)

Szándék, akarás, előnyös helyzetbe kerülés jut kifejezésre az elővételezési vitaszakaszban. Megjelennek a motívumok, melyek felkeltik, fenntartják, irányítják a vitát. Ezek az indítékok értékeket tartalmaznak, s egyének és közösségek törekvéseit foglalják magukban. A vita keretében a vitázó feleket az az elképzelés vezeti, hogy választ kapjanak a szembenálló álláspontok helyességéről és hibáiról. Egyes személyek előnyök szerzésére törekuszenek, mások azért vitatkoznak, hogy eltávolítsák a köztük és társaik között kialakult konfliktusokat. Társulások, meg-

egyezésre törekvések valósulnak meg a vitákban. Konszenzus csak akkor jöhet létre, ha a vitázó felek mindegyike rendelkezik az alapvető indítékokkal: egymás érdekeivel, a kölcsönös engedmények szándékával, mások szempontjainak figyelembevételével. A vitát befolyásoló motívumok között az érzelmek jelentős helyet foglalnak el. A vitában az érzelmek gyakran jelzéseket adnak és irányt mutatnak. Ha a vita első szakaszában az eszmecsere megindítása akadályokba, ellen-érzésekbe ütközik, olyan kellemetlen érzelmek keletkeznek, amelyek megakadályozzák a vita lefolytatását (az ellenfelek gőgje, antipátia, intolerancia, udvariatlanság, rosszakarat, durvaság).

Az önértéktérzésből következnek az értékmegőrző vagy az értékváltoztató törekvések. A vitákban az egyes személyek igyekeznek felhasználni szellemi és erkölcsi értékeiket, melyek az elismerésben, a megbecsülésben, a lényeges szükségletek és érdekek érvényesítésében eléggülnek ki. A vitákban túltengő, túlzott cselekvés következménye: a kitűnni vágyás, az önérvényesítés, a hiúság, a büszkeség. A vitafelek az eszmecserekből kétségbe vonják egymás igazságát, „fenyegetik” önértékük megítélését: támogatják, megszegyenítik egymást, fölényre (hatalomra) törekszenek. Védekezésre készítetik ellenfeleik, akik hamisításokkal, élethazugságokkal szépitik önmaguk „arcképét”. Az önértéksalások a viták folyamatában azért alakulnak ki, mert az egyének vagy csoportok tagjai képtelenek az alkalmazkodásra. Mesterkedésekkel az igazság és a korszerűség bajnokainak tüntetik fel magukat, pedig nézeteikben és cselekedeteikben ragaszkodnak az elavulthoz.

Önismeret nélkül nem alakulhat ki a tárgyilagos önértékelemzés. A vita indítékai az emberi személyiség ismeretére épülnek. Arra a kérdésre kell mindenkinek választ adni, hogy „milyen vagyok?”. A vitapartnerek ellentmondásos vonásokkal rendelkeznek, ezeket magukkal viszik a vitákba. E társas viselkedésben – valakihez képest – lehet megállapítani az egyén értékeit. József Attila írja: „Hiába fűrésztöd önmagadban, / Csak másokban moshatod meg arcodat”. Az önismereti érzékenység másokkal kialakított önreflexióban valósult meg, s a vitának az így nyert motivációkra kell támaszkodnia.

Az ösztönök örökölt indítékok. A vitákban jelentős hatása van az önérvényesítés, a magamutogatás, a védekezés, a kíváncsiság, a harc, a vezetés, az alárendeltetés ösztöneinek. Az impulzusok a vitának oly sürgető késztetései, melyek a képességek használatára adnak ösztönzéseket. A vitákat – mint minden cselekvést – a vágyak mozgatják, indítékot biztosítanak a nézetek ösztönzésére, vert helyzetben reményt nyújtanak a fordulatra, a vitapartnerek eltérő kívánságait is ütköztetik.

A vitába bekapcsolódó egyének győzelemre törnek, ha ez egyenesen és közvetlenül nem sikerül, kerülő utat (meg nem engedett eszközöket) választanak. Az eredménytelen vita következményei a vitafelekre: megalkuvás, lemondás, felejtés, elfojtás, vágy elhalsztása, önmegtagadás, önkínzás, pótkielégülés, védekezések, öngazolások, magyarázkodások. A be nem vált elképzelések és vágyak után a lelki feszültség továbbra is megmarad.

Akarat (akarás) nélkül nincs eredményes vita, tehát ezt az indítékot kiemelt figyelem kíséri. Ahhoz, hogy valaki a vitában akarátát megvalósítsa, valóságos indítékokkal kell rendelkeznie, ezek a következők: értékcélok, eszmék, eszmények, standardok, tervek, érdekek, korszerűsítési szándékok stb. Egyes értékek mellett és ellen számtalan indok sorakoztatható fel, a vita tulajdonképpen a motívumok harcát foglalja magában. Az akarattal (akarással) rendelkező emberek határozott indítékaik alapján tudják, hogy milyen értékek győzelmét kívánják a vita folyamatában biztosítani, képesek a tárgyilagos döntésekre.

Kulturált vita a közéletben akkor alakul ki, ha a vitafelek megismerik a nézetek és álláspontok összeütközésének pszichés törvényeit. Nem vezethet célhoz az ösztönszerű – hadakozó – csatározó vitaforma.

A VITA MINT CSELEKVÉS

„Cselekvéseikben ítélhetők meg az emberek, önmagukban nem.”

(Várkonyi Dezső)

Eszközök kellenek minden eredményes cselekvés végrehajtásához. A vita sajátos cselekvés, melynek folyamatában szellemi küzdelmek zajlanak le, melyekben az egyének és csoport-

tok a közösségi magatartás szempontjából nélkülözhetetlen információkra tesznek szert. A vitában résztvevők az értelem segítségével kiválogatják a vita céljához vezető pszichés eszközöket. Elképzeléseket, gondolatokat tervekké fűznek össze, kidolgozzák a vitában alkalmazandó taktikát és módszereket. Mindig a legalkalmasabb eszközöket válogatják ki az eredményes szerepléshez. A kellő kulturáltságú egyének és csoportok változatos eszközöket használnak a vitákban, s tervszerű eljárásokkal érik el céljaikat. A viták (cselekvések) során használt pszichés eszközök: az alanyiség az egyértelműséget szolgálja, mindig tudható, kiről és miről szól a vita; a tárgyilagosság a tények csoportosítását teszi lehetővé az érvelésben, s az elfogulatlan véleményalkotást szorgalmazza; igazságosság a tények valóságos összefüggéseinek feltárására biztatja a vitafeleket, melyek alapján az állásfoglalásuk objektívvá válik; hazugságot – mint a valótlanosság eszközt – gyakran alkalmazzák a vitában, ha azonban a tudatos félrevezetés kiderül, a vitafél elveszti hitelességét (ferdítés, torzítás, koholmány, képmutatás); a becsületesség olyan erkölcsös magatartás, mely a megbízhatóságot, a kötelességtudatot, a vitaszabályok betartását, a korrektséget, a helytállást, a feddhetetlenséget szavatolja a vitákban; sokan ravaszsággal akar-nak társaik eszén túljárni, s ellenfeleik számára előnyetelen helyzetet teremtenek (megtévesztés, rafinéria, agyafúrtság), a rosszindulat olyan pszichés negatív eszköz, mely ártalmas következményekkel jár, s kárt okoz az egyének és a csoportok számára stb.

Az intelligencia a cselekvés legfőbb „instrumentuma”. A vitában való részvétel az egyének értelmi működését feltételezi, az intelligens ember szilárd ismeretek birtokában új helyzetekben képes a megváltozott körülményekhez alkalmazkodni. Az eszmecserék végkimenetelében az eszsesség, az értelmesség, a fejlett értelmi képesség döntő jelentőségel bír. Gyakorlatias gondolkodású egyének a vitákban megtalálják (megkeresik) a célra vezető megoldásokat (pragmatizmus, praktikus megoldások, valóságra épülő cselekvés). „A cselekvés egésze olyan működő gépezethez hasonlít – írja Várkonyi Dezső –, melynek mozgását az értelem és intelligencia hol pontosá teheti, hol pedig egyenesen megtervezi.”

Inkorrekt vitatkozó felek megbízhatatlan adatokat közölnek, ezért újra és újra igazolni kényszerülnek az általuk elmondottakat. A legtöbbször logikus magyarázat helyett magyarázkozásra kényszerülnek, s az okokat ürügyekkel helyettesítik. Negatív eszközök a vitákban: az ön-álatás, az öngazolás, a kihívás, a kifogás, az előítélet, a felelősség áthárítása, a cselszövés, a látszatra törekvés, a pózolás, a túlzás.

Az önfejlesztő szándék olyan eszköze a vitának, amely az önnevelésben, az öntökéletesítésben nyilvánul meg. E szándékkal szervezett vitákban a résztvevők viselkedésében kifejezésre jut a nyitottság, a hitelesség, az őszinteség, a jövőre irányultság, figyelő és megértő konstruktív magatartás. Pótcselekvésre készítet, ha valaki a vitákban sorozatosan alulmarad (balsiker, csalódások, vereségek, lelki válságok). A kompenzáció eszköze arra alkalmas, hogy a vitafelek a csekélyebb értékűséget látszólag értékesebbel helyettesítsék. A pótcselekvések célja a lelki feszültségek csökkentése, az alkalmazkodás megkönnyítése. A kárpótlást kereső egyén túlzottan aktív és türelmetlen, nem mindig cselekszik és vitatkozik az erkölcs és a szabályok szellemében. Túlkompenzálás következik be a következő „pszichológiai eszközök” alkalmazása esetén: bizonytalanságérzés – határozott fellépés, humorérzék hiánya – tréfálkozás, gyávaság – vakmerőség látszata, megalázott ember – erőszakos fellépés a vitában, jelentéktelenség – nagyságmánia, kudar-cok sorozata – elismerésben (kiütetésben) részesülés, rosszul végzett munka – túl sok elfoglaltságra hivatkozás, sorozatos elkésés – a sietés ellihegése, gyenge felkészültség – magamutogatás (exhibicionizmus), túlzott merev gondolkodás – a lezserség hangsúlyozása, irigység – mások túlzott bírálata, elmaradottság – vezetői beosztás vállalása, műveletlenség – más személyek lekicsinylése (azzal a szándékkal, hogy a műveltségbeli hiány rejtve maradjon) stb.

GÁTÁLÁSOK ÉS SZABÁLYOZÁSOK

„A gátálások hiánya esetében a személyiség visszaesik a szabálytalanságba.”

(Várkonyi Dezső)

Várkonyi Dezső írja: „Gátlásokról akkor beszélünk, ha valamely vágyunk vagy ösztönzésünk el sem juthat a tudatba, mert működni kezdenek ellene az akadályozó erők”. A viták

témái eleve veszélyeket, félelmeket, fenyegetéseket rejtenek magukban. Ezek előrelátása kizárja (meggátolja) az eredeti indítékokat, s a kedvezőtlen ösztönzéseket kizárja. Félelem, szorongás esetében vita közben vagy a bátorítás, vagy a vitából való teljes kikapcsolódás esetei alakulnak ki, s meggátolják az első elképzelések valóra váltását. Valamely tiltás, büntetés, előnyhöz jutás (jutalom) kilátásba helyezése, meg nem oldott problémák, kihagyások, áttolódások több indíték egyidejű kereszteződését foglalják magukban, s az indítékok összeütköznek egymással. A vitában egyik vagy másik indíték háttérbe szorul. Gátlást okoz az ügyetlen felszólalás, a félénkség kizárja a magabiztos érvelést, a túlzó önbírálat lehetetlenné teszi mások tárgyilagos kritikáját, a kiszolgáltatottság érzése átválthat kisebbségi érzésbe, az elbizonytalanodás önbizalomhiánnyal járhat. A túlzott gátlások megzavarják a viták menetét: fixálódásokból is eredhetnek gátlások, vagyis az egyén a vitákban megmerevedett viselkedésformát képvisel. A pedáns ember kicsinyessé válik, az ellentétek részleteit ismerő vitapartner pedig megelégszik a sekélyes társalgással, fecsegéssel. A túlzottan sugalmazható személyek gátolttá válnak, eredeti elképzeléseiket nem tudják megvalósítani, s a sugalmazó főlébük kerül. Ez nem azért következik be, mert a sugalmazók értékesebb indítékkal rendelkeznek, hanem mert a szuggesztibilis egyének alárendelődnek akaratauknak. A vitavezető feladata, hogy tapintatosan és hozzáértően iktassa ki az eszmecseréből a társadalomellenes kitérőket, a szeszélyes megnyilvánulásokat, az önféjűséget, a mások fegyelmezését, befektetését és a túlzásokat.

Elfojtásról akkor beszélhetünk, ha a vitában résztvevők a kínos, kellemetlen vágyat vagy készletet „elhessegetik” tudatukból. Az elfojtott vágyak és készletek azonban nem semmisülnek meg, hanem tévedésekben, bakikban, elszólásokban, emlékezet-kiesésekben újra előjönnek. Az érzelmek elfojtódnak, a tartalmak megmaradnak. A tanulók és fiatalok vitáiban még ma is előfordul, hogy az autokrata pedagógusok elfojtják a természetes magatartást, fegyelmezéssel gátolják az őszinte megnyilatkozásokat, elvárják, hogy a tanulóifjúság lehetőleg minden vitatott kérdésben értsen velük egyet. Ha a vitafelekben kényszerképzetek alakulnak ki, elfojtódnak a viták természetes reakciói. A sikertelen viták által a „semmit megoldani gondolat” megakadályozza az eszmecserék aktivitását. „Az élet értelmetlen” – álláspont kizárja a vitákba való bekapcsolódás értelmét és szükségességét. A demokrácia jelentőségét kérdőjelezi meg az a kényszerképzet, hogy a közvélemény kialakítására, a kisebbség-többség állásfoglalások kinyilvánítására nincs szükség, mert a demokrácia túl idő- és energiaigényes.

Gátoltlanságok a vitafolyamatokban akkor alakulnak ki, ha a helyes gátlások kiesnek, hiányoznak a vitákból. Az is előfordul, hogy a gátlások gyengék, s ezek megzavarják a vitákat. Ha hiányoznak a gátlások, más helytelen gátlások lépnek a helyükbe. Gyakori gátoltság hiánya a vitában: az állhatatlanság, „rövidzárlati” megnyilvánulás, kedélytelenség, motiválatlanság.

Szabályozások nélkül a szándékok, elhatározások, tendenciák érvényesülése kevésbé biztosítható. A vitában való részvétel törvényességét és a kanalizálását teszi lehetővé a szabályozás. Minden vita alapvető szabályozását a résztvevők önuralma végzi el. Az indulatokat, az agresszióvitást az önuralom fékezi meg, s minden cselekedetet és gondolatot bíráló vizsgálat alá vesz. A kulturált vitában a vitapartnerek megkövetelik egymástól az önuralmat, mely magában foglalja az önmérsékletet és az önfegyelmet. E két tulajdonság megóvja a vitában résztvevőket a szélsőségektől, mert tudatos kontroll alá helyezi a személyiség megnyilvánulásait.

Az erkölcsi szabályok a legfontosabb etikai elveket és normákat tartalmazzák, néhány nagyon fontos etikai elvet törvénybe foglalnak, melyek betartását mindenkitől megkövetelik. A vitában is követelmény az erkölcsi magatartás. A szabályokban megfogalmazódik, mely cselekedetek erkölcsösek, helyesek, tisztességesek, melyek tilosak. A vitákban is erkölcsi alapul a kölcsönösség, mely így fogalmazható meg: „Csak olyat tégy embertársadnak, amit magad számára is elfogadsz, és ne tégy olyat, amit magadnak nem kívánsz.” A vita nagy szabadságot biztosít a cselekvések számára, e szabadság azonban nem válhat szabadossággá, mely féktelenné, ellenőrizhetetlenné, fegyelmeztelenné teszi az eszmecserét. Minden ember rendelkezik erkölcsi normarendszerrel, mely részint egyéni, részint társadalmi értékelésekből tevődik össze.

Az erkölcsi kódex magában foglalja az alapvető erkölcsi kérdéseket, az erkölcsi érzelem – a szeretet és gyűlölet – is közreműködik a magatartás és viselkedés szabályozásában. Az eredményes viták alapvető feltételei az írott és íratlan szabályok betartásán nyugszanak, a nézetek, álláspontok, vélemények, értékek ütköztetése csak demokratikus „játékszabályok” közbeiktatásával valósulhat meg.

A VITA BEFEJEZŐ SZAKASZA

„Vannak olyan egyéniségek, akik sem szembeszállni nem tudnak az élet nehézségeivel, sem kiegyezést nem tudnak velük kötni.”

(Várkonyi Dezső)

Végső eredmények a viták befejezésekor kerülnek felszínre. A viták befejezése változatos: akkor nevezhető eredményesnek a nézetek és értékek ütköztetési, ha a célok megvalósulnak. Pszichotaxisok azok a vitacselekvések, amelyek az önuralmi szabályoknak alárendeltek, s így túlzott gátoltság és gátolatlanság az egyéneket nem torzíja el. A vitázó felek az eredményes vitákban csak célravezető, erkölcsileg kifogástalan eszközöket használnak, a megoldások értelmes változásaihoz és kielégülésekhez vezetnek, s érvényre juttatják a sikert, az örömet, az értéket. A vitázó felek logikusan gondolkodnak, aktívak; az elvekben, cselekvésekben, az eszmékben, a gyakorlati megoldásokban, a lehetőségekben és helyzetekben, a személyekben, a múltban és jelenben, a módszerekben, a pragmatikus eljárásmodokban, s ezeket és az egyéb értékeket a viták hatására képesek személyiségükbe beépíteni. Az eredményes vitában megvalósul az indulatmentes szembenállás, a küzdés, a tudás, a becsületesség, az önértékelés. A fejlett személyiségű vitafeleknek élénken működik a lelkiismerete, mely jelzi a gondolat és cselekvés erkölcsi normákba ütköző ellentmondásait. Olyan feszültségeket teremt a viták során keletkező lelkiismeretfurdalás, mely igyekszik kizárni a hibákat, melléfogásokat, mulasztásokat. Olyan autonóm személyiségek tudják társaikkal kialakult szembenállásukat megoldani, akik önállóak, s képesek önmagukat irányítani: a független egyéniségek a vitákban mernek másként gondolkodni, megnyilatkozni, mint társaik, nem lehet manipulálni őket, a zaklatások sem sötétítik el kedélyüket. A szuverén ember számára a vita a normatív rend betartását – önmaga és a társak kontrollját – jelenti, s az akutális kérdések közös megoldását teszi lehetővé. Az ésszerű és gyakorlatias viták megszüntetik vagy csökkentik a lelki feszültségeket, megoldják az egyének, csoportok és közösségek problémáit.

Előnyös változással fejeződnek be az eredményes viták, s lehetővé teszik, hogy javuljon az emberek alkalmazkodóképessége. A vitákkal felszámolhatók a változásokkal szembeni elutasítások, a vitafelek megnyerhetőek a metamorfózis támogatására, s annak belátására, hogy az egyének és a közösségek érdeke a változás. Az ismeretlenről való félelmet, a kényelmet, a megszokást és a rutint kell elhagynia annak, aki a megújulást választja a társadalmi és az egyéni (pszichés) átalakulásban.

Félbeszakadt vitákban a befejezés elhalasztódik, a felvetett kérdések megoldatlanok. Vannak, akik segítség nélkül nem képesek a vitában a kompromisszumig eljutni, mert önállótlannak, önmeghatározásuk fogyatékos, s másoktól várják a döntést. Ezek az emberek hajlamosak a habozásra, a határozatlanságra és a késlekedésre, ezért rászorulnak a másoktól jövő megoldásokra. A vita befejezése lehet szenvedélyes, esetleg indulatot kiváltó, vagy túlzott kielégüléssel tiltott. Ez utóbbi megoldás unalmat vagy kínlódást tartalmaz.

Lelki konfliktusok is következményei lehetnek a vitáknak, az egyén ilyen esetekben összeütközik önmagával. Hibáztatja magát, bűntudatot érez, a vita vállalása pótselekvésben, túlzott engedékenységekben, „jóvátételben” nyilvánulhat meg.

A viták utolsó szakaszában gyakran előfordulnak támadások, melyek a megvalósítatlan cselekvéseket (konszenzusokat) helyettesítik. Az eredménytelen vitát az egyének érzelmi módon is látványosan bevezetik. Megnyilvánulási formái: a harag, a csalódott sírás, a szitkozódás, a vá-

daskodás, a felelősségrevonás. A haragos támadás oka legtöbb esetben valamilyen sérelem és jogtalanság. A sértett egyén a vita befejezése után keresi a lehetőséget a bosszúra. Nemes Nagy Ágnes írja: „Ki nem tud bosszút állni, / de megbocsátani se, végképp – / az öröknécesként égeti / olthatatlan keserűségét.” / Minden alkalmat megragad, hogy – most már vitán kívüli helyzetekben – ócsárolja ellenfelét. Ha sikerül ellenlábásának kellemetlenséget okozni, az így kiváltott öröm hatására csökken a feszültség. A vitákban győztes egyéneket, csoportokat gyakran éri támadás, mert ellenfeleik törekvését meghiúsították. A direkt agresszióban az ellenséges magatartás és a durvaság jut kifejezésre. A támadás nem következik be, mert az egyén erkölcsi-sége, gátlásai ezt megakadályozzák. Az ádáz támadások fölé emelkedik az az egyén, aki képes a megbocsátásra, s a vita következtében elhangzó sértéseket meg nem történtté teszi. A felejtés a feszültséget kioltja. A szellemes vitapartnerek esetenként, „humorba csomagolják” álláspontjukat, s ebben a magasrendű életfelfogásba a megbocsátás is beleszövődik. A megbocsátó nevetés kimossa a haragot az emberek tudatából, emeli az önértékkészület, s visszaállítja lelki egyensúlyukat.

A viták végső kifejtésében vesztesre álló egyének védekezésre kényszerülnek, nem képesek nyílt szembenállásra és küzdelemre, csupán elhárítják a támadásokat. A védekezéssel az egyének meghamisítják saját javukra a valóságot, céljuk, hogy a látszat megmaradjon, s a lelki feszültség – melyet a vitában való alulmaradás okoz – megszűnjön. A leggyakoribb védekezési módok: a tagadás, az elhomályosítás, mások túl szigorú bírálata. Szinte álarcot és páncélzatot vesz magára, aki a vitában modoros, ármánykodó, pózoló, tettető. A hazugságok a leggyakoribb védekezések. *Csia Lajos* a „*Bibliai lélektan*” című könyvében írja: „Tudatos hazugságokkal szórják tele a világot, s gonosz kényszerrel veszik rá az embereket arra, hogy a hazugságban részt vegyenek. Aki félelemből enged, elveszti a csatát, s nem jut a győzelmek közé”. (Százszorszép Kiadó és Nyomda, Bp., 1994., 28. p.).

VÁCZI GYULA
Tanítóképző Főiskola
Jászberény

Agyagműves önképzőkör főiskolánkon

II. rész

IV. EDÉNYEK KÉSZÍTÉSE FAZEKASKORONGON

a) A munka előkészítése, eszközök

A fazekas legfontosabb eszköze a korong, melynek részei: a lendítő kerék (alsó korong), a korongtányér (felső korong), a korongokat összekötő tengely, állványzat vagy asztal, és az ülés. A korongtányér 250–300 mm átmérőjű keményfából (pl. juhar) vagy fémből (pl. vas, alumínium) készül. A lendítő kerék – amelynek súlyosnak kell lennie – 600–700 mm átmérőjű, 70–100 mm vastag keményfából vagy deszkával borított összeragasztott pozdorjalapokból, esetleg fémből készül. A korongtengely (többnyire fém) alsó vége golyóscsapágyon fut. Csapággal rögzítik a tengelyt – közvetlen a korongtányér alatt – az asztal felső részéhez is. A korong felerősíthető bármilyen asztalra, állványra, csupán az a lényeg, hogy elég stabil legyen, a korongtányér ne rezegjen, billegjen a lendítőkerék „rúgásától”. A fazekas a korong mellett ülve dolgozik. Ahhoz, hogy a kéz mozgása biztos legyen, a combjára vagy a csípőjére támasztja a könyökét. Nagyon fontos ezért a korongtányér és az ülés egymáshoz viszonyított helyzete is. Az ülés csak alig 50–80 mm-rel alacsonyabb a tányérmál, így a fazekas szinte csak támaszkodik az ülésen, s e helyzetben félig állva könnyedén rúghatja a korongot.